

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ EDEBİYATI BÖLÜMÜ

FALAKA VE GECELERİM

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

ORHAN TUĞBAY

IV. C

950699

HAZİRAN 1999

LEFKOŞA / KIBRIS

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ EDEBİYATI BÖLÜMÜ

FALAKA VE GECELERİM'İN İNCELEMESİ

ORHAN TUĞBAY

DANIŐMAN: Doç. Dr. BÜLENT YORULMAZ

HAZİRAN 1999
LEFKOŞA / KIBRIS

ÖNE

AHMET RASİM

FALAKA VE GECELERİM

ÖNSÖZ

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı kapsamı dahilinde yapılmıştır.

Çalışmada Ahmet Rasim'in Falaka ve Gecelerim adlı romanı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu kapsam içerisinde bilinmeyen kelimeler çıkartılıp tahlil edilmiştir.

Bu çalışmada beni yönlendiren, her türlü yardımı ve eleştiriyi esirgemeyen mezuniyet çalışması danışmanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1- Giriş	1
2- Yazarın Hayatı	2
3- Bilinmeyen Kelimeler ve Manaları	4
4- İndex	15
5- Kaynakça	25

YAZARIN HAYATI

AHMET RASİM (1864 - 1932)

İstanbul'da, Fatih'in Sarıgözel mahallesinde doğmuştur.

Babası daha doğmadan, annesini bırakıp gitmişti. Bu yüzden Rasim o gelenekli ama yoksul Sarıgözel mahallesinde zorluklar içinde büyüdü. Biraz mahalle mekteplerinde, biraz cami avlularında yaramazlıktan sonra bir akraba himmetiyle özel öğrenim gördü sonra Darüşşafaka'ya yazıldı. Bu okulu birincilikle bitirdi. Ahmet Rasim'in eğitimi için saçını süpürge eden Nevber Hanım onun için en büyük sevgilisi, hatıralarını şükran ve saygı hisleriyle dolduran kadındır. Türk müslüman terbiyesinin büyük inceliğiyle olgun bir insan yetişmiştir.

Rasim, Darüşşafaka'yı bitirdikten sonra (1883) bir iki yıl Posta ve Telgraf Nazaretinde memurluk, birkaç yıl öğretmenlik ve ömrünün son günlerinde (1927, 1932) İstanbul mebusluğu yapmışsa da Türk basınının en sürekli yazar büyük bir gazetecidir. Cumhuriyetin bütün gazetelerinde fıkra, sohbet ve hikâyeleri çıkmıştır.

I. Dünya Harbinde yaptığı Romanya seyahati Romanya Mektupları adında toplar. 21 Eylül 1932'de vefat etmiş.

Ahmet Rasim yazıları kadar kişiliği ile de ün yapmıştır. Alafrangalıktan uzak bir insan haline gelmiştir. Bir yanı ile rindir, öte yanı ile millete faydalı olmaya çalışır. Sohbeti aranır, dürüstlüğü sevilir. İddiasız ve gösterişsiz adamdır. Fransızca öğrenmiş, eserler de çevirmiştir. Ancak asıl kudretini şehir, insan ve şive tasvirlerinde göstermektedir.

Ahmet Rasim uzun yıllar her konu ve her türde çalاکalem yazarak yaşamış bir gazetecidir. Fikir yürütmekten ve hüküm vermekten de sakınmıştır. Falaka, Gecelerim, Fuhşu Atik gibi kitaplardaki yazılar düşünecek insanlara ve

sosyologlara fikir malzemesi doludur. Ahmet Rasim edebiyat konusuna giren ve girmeyen birçok konu ve türlerde eserler yazmış. Okul kitapları hazırlamış, çeviriler de yapmıştır. Böylece eserlerinin sayısı yüzü aşmıştır.

Edebi eserleri en çok Hikâye, Roman, Tarih, Şiir, Seyahat, Fıkra, Hâtıra ve Makale türlerinde toplanabilir.

Tarih türünde en güzel eseri Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi. Matbuat Tarihine Methal : İlk Büyük Muharrirlerden Şinasi adlı eseri de konusunda büyük değer taşımaktadır. Ahmet Rasim kudretini göstermekten uzak eserlerdir. Bunlardan birkaçı: İlk Sevgi (1890), Güzel Elini (1890), Afife (Büyük Hikâye)(1892), Hamamcı Ülfet'in bir devrin gizliliklerini, bir insanın derinliğini ele alışı ile kuvvetli bir eser olduğu görülmektedir.

Fıkra ve Sohbetleri kadar çekici olan Seyahat yazılarını Romanya Mektuplarında toplamıştır. Eski biçimlerde yazılmış Gazeller ve Şarkılardan ibarettir. Açık dilleri ve hafif-âşkane duygularıyla Nedim tarzında olan bu şiirler, zamanlarında bestelenmiş ve çok sevilmişlerdir. Çoğu günümüze kadar gelen bu şarkıların bazılarını besteleyen de Ahmet Rasim'in kendisidir.

Ahmet Rasim'in Baba Yâver, Kebabcı Zade Nida v.b. takma adlarla yazdığı mizahlı manzumeleri de vardır. Bunları sohbetleri arasında serpiştirir.

Zaman zaman yaşadığı, gözlediği, bir kısmını günü gününe kimisini sonradan hatırladığı bütün o çevrelerle, vakaları ve kişileri İstanbul dilinin en zengin kelime ve deyimleriyle anlatmak gücüne sahiptir. Sözlük hazinesi bitmez tükenmez gibidir. O kadar ki kullandığı kelime ve deyimlerin bir kısmı ondan önce yazı diline geçmemiş, bugün halâ sözlüklere girmemiştir.

Harekete, giyime, yemeğe dair işitilmemiş fiil, isim ve sıfatlar kullanmıştır.

BİLİNMEYEN KELİMELEK VE MANALARI**YİYECEK VE İÇECEK İLE İLGİLİ UNSURLAR**

Ayva

Badem

= Ağacın sert kabuklu meyvesi.

Beze

= Bir tür kuru pasta yiyecek.

Ceviz

= Ceviz ağacının sert meyvesi

Ciğer

Dut

Fasulye

İncir

Kaysı

Kuru yemiş

Leblebi

Macun

= Sakız gibi çiğnenen, bal, dövülmüş badem, az kavrulmuş haşış tozundan yapılmış ağıdalı ve yapışkan bir çeşit tatlı.

Simit

Süt

Şeker

Şerbet

= Meyve suyuna şeker karıştırılarak yapılan içecek.

Taze Badem

Yemiş

RENKLER İLE İLGİLİ UNSURLAR

Al = Kırmızı

Bej

Bembeyaz

Beyaz

Kahverengi

Kara

Kırmızı

Koyu Kahverengi

Koyu Kurşuni

Koyu Yeşil

Kurşuni

Mavi

Mor

Sarı

Simsiyah

Siyah

Siyahi

Yemyeşil

Yumurta Sarısı

Yeşil

VASITA İLE İLGİLİ UNSURLAR

Araba = İnsan veya eşya taşımaya yarayan tekerlekli kara taşıtı.

At Arabası = İnsan veya eşya taşımaya yarayan, dört tekerlekli, motorlu veya motorsuz taşıt.

Gemi = İnsan veya eşya taşımaya yarayan, su yüzünde yüzen taşıt.

Öküz Arabası = İnsan veya eşya taşımaya yarayan, dört tekerlekli, motorlu taşıt.

HAYVAN İLE İLGİLİ UNSURLAR

At

Akrep

= Kuyruğunun ucunda zehirli iğnesi bulunan bir küçük hayvan.

Beygir

= Yük taşımak ve araba çekmek için çekilen araba.

Fare

Horoz

Kanarya

Kedi

Koç

Kuş

Midilli

= Küçük boylu at.

Tavşan

BİTKİ İLE İLGİLİ UNSURLAR

Ağaç

= Büyük, kalın gövdeye sahip ve uzun süre yaşayabilen bitki türüdür.

Çiçek

= Çiçek, bitkinin üreme organıdır. Genellikle gövdenin üst kısmında bulunur.

Gül

İğde

= Sarı erdişi çiçekli ağaççık.

Lale

= İlkbaharın başlarında açan, keskin koku veren çiçek türüdür.

Yaprak

= Bitkinin fotosentez yapmasını sağlayan yeşil yapraklardır. Genellikle gövdenin üst kısmında bulunur.

Yaprak

Yaprak

Yaprak

Yaprak

Yaprak

Yaprak

= Yaprak, bitkinin fotosentez yapmasını sağlar.

Yaprak

= Yaprak, bitkinin fotosentez yapmasını sağlar. Genellikle gövdenin üst kısmında bulunur.

Yaprak

= Yaprak, bitkinin fotosentez yapmasını sağlar. Genellikle gövdenin üst kısmında bulunur.

Yaprak

= Etil

Yaprak

MEKÂN İLE İLGİLİ UNSURLAR

- Avlu = Bir yapının ortasında veya onun da duvarlarla çevrili üstü açık yer boşluk.
- Bahçe = Çiçek ağaç, sebze yetiştirilen etrafı çevrili toprak parçası.
- Bakkal
- Cadde = İl ve ilçelerin önemli bölgeleri birbirine bağlayan geniş ve uzun yol.
- Cami
- Cezaevi = Hapis cezasına çarptırılmış olanların ceza süresini geçirdikleri yer.
- Çarşı
- Dağ
- Derslik
- Dükkân
- Ev
- Fatih Meydanı
- Hamam = Yıkanılacak yer.
- Harem = Saray, konaka ve büyük evlerin yalnız kadınlara ayrılan bölümü.
- Hapishane
- Havra = Yahudi dininde ayin yapılan büyük yapı.
- İtadi = Eski lise.
- Kahvehane

- Konak = Büyük, gösterişli ev.
- Köy
- Mahalle
- Medrese = İslâm ülkelerinde, genellikle İslâm dini esaslarına uygun bilgilerin okutulduğu öğretim kurumu.
- Mekân
- Mektup
- Mezarlık
- Musandra = Evlerde, şilte, yatak, yorgan gibi eşyanın konulduğu büyük gömme dolap.
- Oda
- Okul
- Paris = Fransa'nın başkenti ve Seine idare bölgesinin merkezi.
- Rüştiye = Ortaokul.
- Salon
- Saraçhane = Ev eşyalarının satıldığı yer.
- Selâmlık = Saray, köşk ve konaklarda erkeklere ayrılmış bölüm.
- Sınıf
- Sofa = Evlerin giriş bölümünde bulunan ve oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.
- Sokak
- Sultan Selim Camii
- Tabur = Kara Kuvvetlerinde bölük, alay.

- Tekke = Eskiden tarikatta olan kimselerin ayin yaptıkları yer.
- Türbe = Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.
- Virane = Yıkılmış, eskimiş yapı.
- Yemekhane

GİYİM KUŞAM İLE İLGİLİ UNSURLAR

- Aba = Yünden döverek ya da bastırarak elde edilen kaba kumaş.
- Başörtüsü = Kadınların saçlarını kapamak için başlarına örttikleri işlemeli veya düz bez, eşarp.
- Bez = Pamuk veya ketenden yapılmış bir cins dokuma.
- Bohça = İçine çamaşır, elbise v.s. konularak bağlanan dört köşeli kumaş.
- Ceket
- Cumba = Her taraftan sokağı gören 3 taraflı çıkma.
- Cübbe = Yanları geniş uzun ve bol bedenli düğmesiz elbise.
- Cüz kesesi = Eskiden mektep çocuklarının Kur'an veya Elif bayı mektebe götürmek için boylama astıkları çanta vazifesi gören deriden veya kumaştan kese.
- Çorap
- Dolap
- Don
- Düğme
- Elmas = Çok değerli bir mücevver.
- Entari = Çamaşır üzerine giyilen tek parçadan ibaren kadın giyeceği.
- Etek
- Ev örmesi çorap
- Fes = Kırmızı cihadan yapılmış tepesinde ortasında püskül sarkan başlık.
- Galoş = Tahta tabanlı deri ayakkabı.

Gömlek

Havlu

Hırka

Hokka = Metal, cam veya seramikten yapılmış küçük kutu biçimindeki kap.

İpekli Minton

İskemle

Kalın Çubuklu
Hırka

Kapı

Kavuk = Pamuktan yapılan ve etrafına sarık dolanan erkeklerin kullandığı başlık.

Kese

Kolan

Kundura = Ayağı örten ve dış etkilerden koruyan nesne.

Kuşak

Lenger

Maşallah

Mendil

Merdiven

Merkup = Mest veya cedik üzerine giyilen sarı ayakkabı.

Meşin = Koyun derisi.

Minder = Üzerine oturulan koltuk.

Mum

Nazarlık

- Pencere
- Potin
- Posteki = Koyun, keçi postu.
- Puf = Üzerine oturulan yer, küçük tabure.
- Raf = Dolapta bulunan bölme.
- Rahle = Üzerinde kitap okunan küçük mobilya.
- Sandık
- Sarık = Kavuk, borf, fes, külâh, serpuş v.b. başlıklar üzerine sarılan tülbent, ağbânî veya şala verilen ad.
- Sedir
- Sıra
- Soba
- Şal
- Şalvar = Genellikle bol ağılı bele uçkurla bağlanan geniş üst donu.
- Testi
- Urba
- Yastık
- Yaşmak = Ferace ile kullanılan ince kumaştan yüz örtüsü.
- Yatak
- Yemeni

İNDEKS

A

	Sayfa
Aba	6
Ağaç	44,54,56,73,83,87,88
Akrep	84
Al	60
Araba	15,45
Arş	17
At	72
At Arabası	15
Avlu	6,73
Ayva	27,32

B

Badem	68
Bahçe	8,20,27,28,36,37,44,54, 56,58,61,68,70,75,78, 81,82,83,84,87,
Bakkal	8
Başörtüsü	17,72
Bej	46
Bembeyaz	13
Beyaz	10,15,32,34,45,46,47,

16

Beygir	65,69 52
Bez	13
Beze	31
Bohça	15,38,43,31

C

Cadde	34
Cami	24,72,73,75
Ceket	86
Ceviz	37,73,74
Cezaevi	84
Çiğer	32
Cumba	57
Cübbe	21,39,40,45,48,66,70
Cüzkesesi	12,17,18,19,20,22,26, 29,30,38,46,55,56,57, 73,74

Ç

Çarşı	15,33
Çiçek	60,75,87
Çorap	13,15,61,66,78

D

Dağ	8
Derslik	18,51,54,56,79
Dolap	32,83,87
Don	75
Dut	32,28
Düğme	86
Dükkân	33

E

Elmas	19
Entari	41
Etek	14,51
Ev	13,17,53,57,59,67,68, 77,82,87,88
Ev örmesi çorap	6

F

Fare	84
Fasulye	57
Fatih Meydanı	49,54
Fes	10,12,13,15,19,32,33 41,55,79,86

G

Galoş	31,32
Gemi	59
Gömlek	6,15,75
Gül	18,66

H

Hamam	8,54,74
Harem	42,68,71,72
Hapishane	77,84
Havlu	13
Havra	8
Hırka	6,22
Hokka	46,47,48,65
Horoz	32

i

İdadi	63
İğde	8
İncir	32,42
İpekli Mintan	15
İskemle	32

K

Kahvehane	52,27
Kahverengi	19
Kalın çubuklu hırka	10
Kanarya	32
Kapı	9,18,38,49,50,51,54,60, 68,71,72,74,76,78,84, 85,87
Kara	56,69
Kavuk	40
Kaysı	54
Kedi	32
Kese	48,60
Kırmızı	17,18,28,32,33,41,75, 86
Koç	59
Kolan	17
Konak	14,15,42,51,54,56,59, 65,68
Koyu kahverengi	15
Koyu kurşuni	8
Koyu yeşil	46
Köy	72
Kundura	6,41,46
Kurşuni	6

Midilli	15,16,32
Minder	10,12,17,18,20,21,13, 24,27,30,31,45,46,56, 65
Mor	65
Mum	5
Musandra	32
	N
Nazarlık	12,15
	O
Oda	14,19,36,37,45,68,77, 78,84
Okul	5,6,7,8,9,10,11,13,15, 16,18,19,20,25,27,29, 30,31,32,34,35,37,38, 39,40,47,45,50,54,56, 57,58,60,64,67,68,70, 73,75,76,77,79,80,82, 84,86,88
	Ö
Öküz arabası	44
	P
Paris	86
Pencere	17,56,24,77,87

Potin 12,15,19,31,61,79,86

Poseki 10,57

Puf 21

R

Raf 32

Rahle 9,10,15,17,18,19,21,22,
37,46,47,54,56,57,62

Rüştiye 63,68

S

Salon 42

Sandık 31,60

Saraçhane 34

Sarı 65

Sarıg 10,32,33,45,50,51,66,
70,75

Sedir 57,62

Selâmlık 42,45,46,72

Sınıf 63,83

Sıra 18,57

Simit 38,57

Simsiyah 12,44,56,60

Siyah 19

Siyahi 5,12,13

Sofa	9,56,69
Soba	37,57,58
Sokak	19,31,33,34,51,86
Sultan Selim Cami	70
Süt	68

Ş

Şal	6,60
Şalvar	6
Şeker	32,77
Şerbet	29

T

Tabur	39,75,83
Tavşan	31
Taze badem	68
Tekke	41,81
Testi	40
Testil	39
Türbe	39

U

Urba	12,13,15,19,20,31,32, 75,79,82,83
------	--------------------------------------

KAYNAKÇALAR:

- 1- Falaka ve Gecelerim. Ahmet Rasim. İnkilâp Kitabevi 1894, İstanbul.
- 2- Türk Edebiyatı. Cilt 3. Ahmet Kabaklı.
Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 9. Baskı.
- 3- Meydan - Larousse. Meydan Yayınevi.